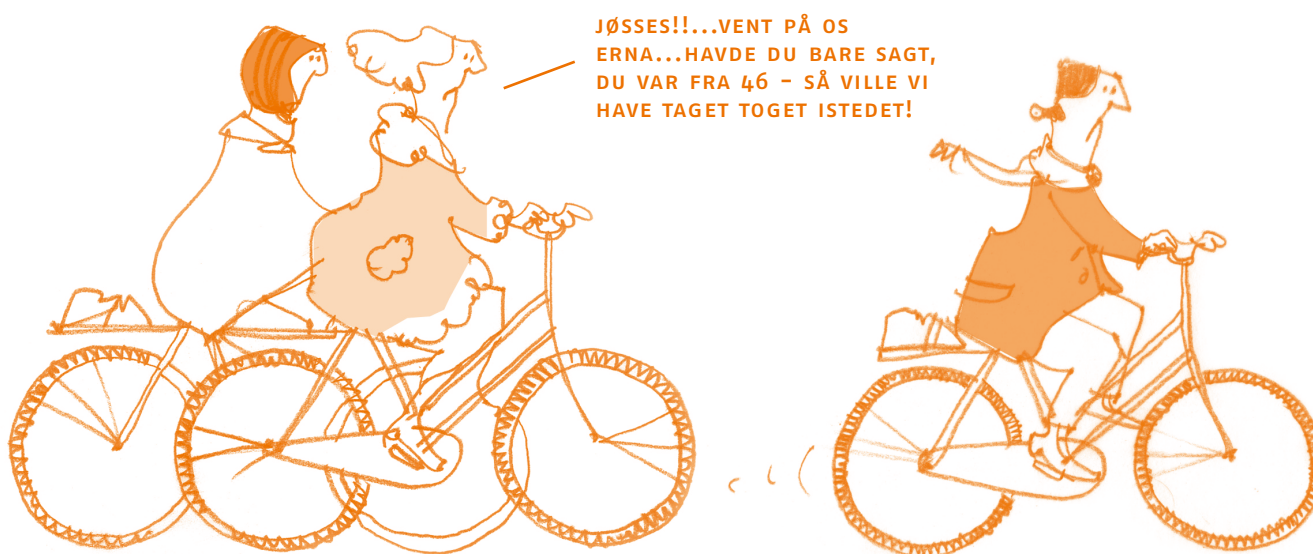

Spidsen: Befrielsesbørn – nu med folkepension

Årgang 1946 var den største i Danmark i det 20. århundrede, og de resterende af denne kohorte på 96.000 mennesker er nu i fuld fart på vej ind i alderdommen. Hvad bringer de med sig, og hvilke betydninger vil det få for vores opfattelser af alderdom?

Henning Kirk er læge dr.med., forfatter og tidligere redaktør af GERONTOLOGI

Forår og sommer 1945 var præget af optimisme. Nu kunne det hele kun blive bedre; en voksende tro på fremtiden bredte sig efter besættelsessårene. Det gav sig blandt andet udslag i et væld af børnefødsler det følgende år. 1946 blev således danmarkshistoriens største fødselsårgang – befrielsesbørnene. Havde det ikke været for den daværende fortsat høje spædbørnsdødelighed, var det blevet til godt 100.000 danskere. Men 96.000 var dog stadig et imponerende antal børn fra én årgang.

Det har været en tilbagevendende overraskelse for Danmarks Statistik, hvor mange af befrielsesbørnene der var i live for hvert år, der gik. Og nu befinder de sig i en moden alder, og i og med at de i år fylder 65 år, kan de begynde at hæve deres folkepension. Det drejer sig om ca. 78.000 personer, omkring halvdelen efterlønnere.

De gråhårede befrielsesbørn er højst forskellige, men der tegner sig nogle tydelige mønstre, når man under ét kigger nærmere på de nye 65-åriges profil.

Og der er meget, der overrasker i positiv retning. Deres helbred og funktionsevne er klart bedre end hos de foregående årgange. Det skyldes mange ting, og de er ikke alle lige tydelige. Men lad os se på de vigtigste.

Selv om nogle af dem blev ramt af polio i 1950'erne, og stort set alle har haft mæslinger, slap de for tidligere tiders belastende infektioner som tuberkulose, difteritis og aggressive streptokokker (gigtfeber og nyrebetændelse m.v.). Og da de yderligere har kunnet klare både lungebetændelse og andre svære følger af virusinfektioner med antibiotika, går de nu ind i pensionsalderen med et immunforsvar, som er mindre "slidt" og bedre rustet til en stærk alderdom. Af endnu større betydning er det, at forkalkning og blodpropper slet ikke er blevet det samme problem, som det var for befrielsesbørnenes forældre. For ikke så mange år siden troede vi, at åreforkalkning var en nødvendig omkostning ved aldring. I dag kan vi sige, at årefor-

kalkning og blodpropper har udgjort en slags epidemi baseret på "smittefarlige" livsstilsfaktorer – som nu heldigvis er mindre dominerende end for 25-50 år siden. Befrielsesbørnene er i stort tal holdt op med at ryge, bevæger sig mere og spiser sundere. Hvad stress og alkoholforbrug angår, er der dog stadig et hængeparti, ligesom en voksende andel i forhold til tidligere årgange har type 2 diabetes. At befrielsesbørnene samlet set klarer sig bedre end tidligere årgange, er der ingen tvivl om. Det viser sig da også i prognoserne for overlevelse de næste årtier. Ifølge Danmarks Statistiks prognose vil ca. 53.000 fra 1946-årgangen opnå at blive 80 år. Det hele kommer i perspektiv, når man sammenligner med årgangen fra 1983, danmarkshistoriens mindste. For det er netop omkring 53.000 danskere, der i år fylder 28 år!

Går vi videre til de socioøkonomiske og kulturelle faktorer, er der også mange forbedringer: Bedre materielle opvækst-

betingelser, bedre og længere uddannelser og generelt bedre arbejdsvilkår. Mange faktorer er i spil, når man skal forsøge at forklare, at en voksende andel af de nye 65-årige i forhold til tidligere årgange har bedre betingelser for at leve længe med godt helbred, god funktionsevne og højt aktivitetsniveau. Der bliver med andre ord ikke tale om en truende ældrebyrde – i hvert fald ikke hvad angår behov for pleje og omsorg. Noget andet er så pensionsbyrden. Som nævnt har halvdelen af dem været på efterløn, og nu kommer befrielsesbørnene så til at skulle modtage folkepension i overraskende mange år.

1946-årgangens potentiale er ikke blevet udnyttet på arbejdsmarkedet efter fortjeneste. Det er ikke efterlønnens skyld, snarere utilstrækkelige incitamenter til forbliven på arbejdsmarkedet. Erfarne mennesker vil gerne arbejde – hvis betingelserne er gode. Og her har vi en del af problemet. Det drejer sig ikke kun om konkrete arbejdsforhold, men

også om bagvedliggende sociale og kulturelle faktorer. Fx om man som 65-årig føler sig inkluderet i samfundet. Eller om man, mere eller mindre bevidst, føler sig trukket lidt til side, over imod det udfasede fænomen, der af politikere, medier (og befolkning) omtales som de ældre. Det sproglige udtryk for, at vi langt fra har et aldersintegreret samfund. Vi må håbe, at gode kræfter vil være med til at befri befrielsesbørnene fra alderismernes hærgen. – Og de fordomsfulde mekanismer, der ligger bag.

Henning Kirk, læge, dr. med

Deres helbred og funktionsevne er klart bedre end hos de foregående årgange